

גליון

שיעור השבוע

ליל שישי פרשת תצוה תשפ"ג

— זכור —

שנמסר ע"י

מוריננו הגאון רבי ישראל דוד שלזינגר שליט"א

פה מאנסי יצ"ו

כל הזכויות שמורות
למכון כתבם על לוח לבן
347-831-4625

תוכן הענינים:

- בביאור המשנה דריש מגילה, מגילה נקראת ב"א וכו' אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה, וביאור עניינו של יום הכניסה ותיבת 'הכניסה', ובטעם ההקדמה ליום הכניסה
- אסתר ציותה על מרדכי לך כנוס את כל היהודים שיהיו באחדות על ידי התשובה והדביקות בהקב"ה
- ביאורים מכמה ספרי קודש על ענין האחדות שנעשה אז בישראל שעל ידי כן נתבטלה הגזירה
- החושן הוא זכרון לה' והאפוד זכרון לבני ישראל, כענין את ה' האמרת וה' האמירך
- האחדות האמיתית בכלל ישראל על ידי הביטול והדביקות להקב"ה
- ענין יום הכניסה, האחדות והכינוס של כלל ישראל

* * *

לך בנוס את כל היהודים

אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה

—א—

'שנו חכמים בלשון המשנה'

חכמינו זכרונם לברכה – שכל תיבה ובכל אות מתורתם הקדושה הוא קודש קדשים ועמוק עד אין סוף וצריך להתייגע בהם, וכלשונם בהקדמה לברייתא דקנין תורה (אבות פ"ו מ"א): **'שנו חכמים בלשון המשנה'**, שיש מושג של **'לשון המשנה'** וכל תיבה בלשון המשנה יש בה לימוד גדול – התחילו ללמדנו את דיני הימים הבאים עלינו לטובה – ואם לא עכשיו אימתי להעמיק בדבריהם להעמיק בדבריהם ולעמוד על כוונתם ללמד אותנו בתחילת דבריהם במשניות מסכת מגילה – מגילה נקראת ב"א ב"ב ב"ג ב"ד בט"ז לא פחות ולא יותר. ובוודאי שאין הזמן מספיק לכל ההערות שיש בדברי הראשונים והקדמונים בכל תיבה שבדבריהם כאן. ורק מביא כמה מההערות להראות עד

כמה לא הניחו הראשונים דבר קטן וגדול בדברי חז"ל שלא עמדו בו.

אחד מן ההערות שהעירו כאן הוא בלשון **'מגילה נקראת'**, וכי **המגילה נקראת מאליה**, הלא צריך לקרוא את המגילה, והיה לו לומר **'קוראים את המגילה'**, וכפי שהתחיל רבינו הקדוש בריש מסכת ברכות: **'מאימתי קוראין את שמע'**, ולא מאימתי קריאת שמע נקראת (עיי' ריטב"א מגילה ב. ד"ה מגילה; ראש יוסף שם ד"ה משנה; טורי אבן ד"ה מגילה-הא; קול הרמ"ז מגילה פ"א מ"א ד"ה מגילה). וכן יש לדעת מהו שחזר ואמר **'לא פחות ולא יותר'** מאי קמ"ל בזה הרי כבר אמר שמגילה נקראת בחמשה ימים אלו ופשיטא דלא פחות ולא יותר מכך (עיי' קול הרמ"ז שם ד"ה לא; ראש יוסף שם; טורי אבן שם ד"ה לא). גם יש לעמוד על הלשון **'לא פחות ולא יותר'** דהיה לו לומר לא קודם לכן ולא לאחר מכך, שהרי אין המדובר כאן

שבגמרא, שעל הווא אמינא שבגמרא הוא קיום כל עולם הזה שהוא גם כן רק הוא מינא.

על דרך זה הוצרך לומר 'לא פחות', דמבואר בסוגיית הגמרא להלן (ד:) שהקשו בחל להיות פורים בשני שיקדימו כפרים ועיירות גדולות ליום המישי שלפניו, ומשני הווי להו עשרה ועשרה לא תקינו רבנן. ועל זה הוצרך לומר אין קוראין את המגילה בפחות מו"א.

בהמשך דברי המשנה: 'כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בטי', כפרים ועיירות גדולות קורין ביד, אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה. וברש"י (ד"ה אלא-הא'): 'אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה - כלומר (וכידוע) (עיי'ן שירי נכסת הגדולה או"ח סימן תקמ"ג הגהות בית יוסף אות א ד"ה ואיכא) שבכל מקום שכתב רש"י תיבת 'כלומר' בא ליישב בזה איזה קושיא, וכוונתו כאן לבאר תיבת 'אלא' ולא אמר בסתמא והכפרים מקדימין ליום הכניסה, ועל כן ביאר, מאחר שהמוקפין קורין בחמשה עשר ושאין מוקפין קורין בארבעה עשר הרי הכל בכלל (הרי נכללו בזה כל בני העולם, אם כן), תו היכי משכחת אחד עשר, שנים עשר, שלשה עשר (לכך אמרה המשנה), אלא שהכפרים נתנו להן חכמים רשות להקדים קריאתה ליום הכניסה'.

ומזה ממשיכה המשנה באריכות לפרט כל האופנים שבהם חל יום הפורים בימי השבוע מתי יקראו את המגילה הכפרים והעיירות גדולות והמוקפות חומה.

ממספר אלא מזמנים (עיי'ן בית דוד מגילה פ"א מ"א ד"ה לא; יד דוד מגילה ב.ד"ה לא; מרומי שדה ד"ה במשנה).

בכדי לראות עד היכן הדברים מגיעים ואיך שהכל הוא בדיוק הכי גדול, נזכיר מה שכתב השל"ה הקדוש (פרשת תצוה תורה אור אות לב): 'מגילה נקראת י"א י"ב י"ג י"ד ט"ו לא פחות ולא יותר, כי זה החשבון עולה כמנין אדנ"י, עיי"ש. וכבר כתבו כן בספרי קדמאי (הרמ"ע מפאנו בספרו מאמר מעין גנים ח"א בליקוטים דף יב. ד"ה כתיב). וכידוע שבכל מגילת אסתר לא נזכר שמו של הקב"ה רק בדרך רמז, והנה נרמז כאן שמו של הקב"ה גם במנין הימים שבהם קוראים את המגילה.

'לא פחות ולא יותר'

ובפשטות מה שהוצרך לומר 'לא פחות ולא יותר', הוא על פי המבואר בסוגיית הגמרא (ב:) שהיה הוא אמינא לרבות מצד הריבויים שיש בלשון הכתוב במגילה שיהיו יכולים לקרות את המגילה גם בשיסתר ובשיבסר. עד כדי אשר יש שנהגו שלא לומר בימים תחנון משום דיש הוה אמינא בגמרא שאולי יכולים לקיים אז את מצוות ימי הפורים (עיי'ן תורת אמת פרשת תשא במאמר לשיטתו, שער יששכר אדר אות עה, כוכב מיעקב בסופו בהגהות לירושלמי מגילה). וכבר נתבאר לנו במקום אחר עומק הענין בזה על פי מה דאיתא בשם הרבי רבי בונם מפשיסחא (עיי'ן שפתי צדיק פרשת בראשית אות כב; ליקוטי יהודה הנדה של פסח ד"ה יכול) שכל העולם הזה הוא רק הוה אמינא כי המסקנא לבסוף תהיה העולם הבא. ואמר שצריכים להתייגע עצמו להבין אף בהווא מינה

אך רש"י פירש (ד"ה נאסף): 'נאסף אל עמי – על שם שמכניסין הנפשות אל מקום גניזתן, שיש אסיפה בלשון עברי שהיא לשון הכנסה'. ולא מלשון קיבוץ וכינוס דברים נפרדים, כמו דכתיב לעיל מיניה (מט, א): 'ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם', שלא היתה כוונתו לומר שייכנסו אליו, אלא שיתחברו יחדיו. אך היה קשה לרש"י דלפי זה מה שייך לומר לענין מיתה אני נאסף אל עמי. ולזה פירש רש"י דבלשון עברי מצינו לשון 'נאסף' שפירושו הכנסה.

'כנון' (מה שנאמר בפרשת פלגש בגבעה) ואין איש מאסף אותם הביתה (שופטים יט, טו), ואספתו אל תוך ביתך (דברים כב, ב) (דחינו להכניס האבידה בתוך ביתו, ולא שייך שם לשון קיבוץ וכינוס), באספכם את תבואת הארץ (ויקרא כג, לט), הכנסתם לבית מפני הגשמים, באספך את מעשיך (שמות כג, טז), (ואכמ"ל כמה שיש לבאר דברים נפלאים כמה שהביא רש"י את המקראות שלא כסדרן בתורה). וכל אסיפה האמורה במיתה אף היא לשון הכנסה'. ונראה שרש"י נתכוון לפרש שלא כהתרגום שפירש תיבת 'אני נאסף' מלשון קיבוץ וקהלה, אלא הוא מלשון כניסה שפשטות פירושו הוא הבאה מבחוץ לבפנים.

כונס כנד מי הים

והשני הוא ברש"י פרשת בשלח על הפסוק (שמות טו, ח): 'וברוח אפיך נערמו מים נצבו כמו נד נוזלים', וזה לשונו (ד"ה נד): 'נד – לשון צבור וכנוס, כמו נד קציר ביום נחלה (ישעיה יז, יא), כונס כנד [מי הים] (תהלים לג, ו). לא כתיב 'כנאד' (שפירושו כלי

ונעמוד לבאר ענין התואר הזה של יום הכניסה' שלא מצינו זאת בכל דברי חז"ל רק בדין זה של קריאת המגילה. ויש לבאר למה לא אמרו בפשטות שהכפרים מקדימים לקרות ביום שני או ביום המישי שלפניו. ויש בזה מחלוקת הראשונים (עיי' רשב"א ד"ה אלא-הא; תוספות הרא"ש שם ד"ה מתניתין; מאירי ד"ה וענין; שאלות דרב אחאי גאון פרשת ויקהל שאלתא טו) לבאר מהו עניינו של יום הכניסה ובטעם דין הקדמת קריאת המגילה אליו. ומתוך ביאור ענין זה נבוא ללימוד שיש בו הכנה נפלאה לימים הבעל"ט, אשר מודים ומהללים אנחנו להקב"ה שהחיינו וקיימנו בתוך כלל ישראל וכן יוסיף ויתן ה' להגיענו לזמן הזה ימי אורה ושמחה וששון ויקר.

פירוש תיבת 'הכניסה'

ואנחנו התחנכנו וקיבלנו מרבתינו שכאשר רוצים לעמוד על כוונת דברי חז"ל יש להעמיק חקר בפירוש הלשון והתיבה, ומזה יכולים לבוא לכוונת המאמר. ובכן יש לעמוד על פירוש תיבת 'הכניסה' אשר באמת לאו מילתא דפשיטא הוא. ויש בענין זה בב' מקומות בפירוש רש"י בחומש, וב' מקומות בפירוש רש"י בש"ס.

בפירוש רש"י בפרשת ויחי על הפסוק (בראשית מט, כט) הנאמר במיתת יעקב אבינו: 'ויצו אותם ויאמר אליהם אני נאסף אל עמי קברו אותי אל אבותי'. ועל התיבות 'אני נאסף אל עמי' תרגם אונקלוס: 'אנא מתכניש לעמי', והוא מלשון התאספות והתקהלות, וכמו שתירגם אונקלוס בפסוק (שמות לח, א): 'ויקהל משה' 'וכנש משה'.

כינם (כי כל זמן שהוא בשדה אין כאן כניסה והבאה לבפנים). לא הכנסתו לבית – ולשון כניסה הוא. הרי מבואר שיש ב' פירושים על תיבת 'הכנסתן' מלשון הבאה או מלשון כינם.

וברש"ש שם: 'רש"י ד"ה מאי לאו בשדה ומאי הכנסתו בו' לשון כינם וכו'.
ורצונו לומר כמו בסנהדרין (ע"א) כינם לרשעים שהוא נגד פיזור שהזכיר ברישא'. (וע"ע רש"י ראש השנה ז. ד"ה שיש; הוריות ד: ד"ה ואימא). ועכ"פ יש לנו לבאר לפי זה מהו הפירוש של 'יום הכניסה'.

הכמים הקילו על הכפרים להיות מקדימין ליום הכניסה

טרם ניכנס לעומקם של דברים חביב עלינו להביא מה שכתב בזה בספר הנפלא תפוחי זהב על אגדות הש"ס (מגילה ב.). דהנה בסוגיית הגמרא (ב.) מבואר שהמקור לקרות את המגילה גם ב"א וב"ב וב"ג הוא מקרא דלקיים את ימי הפורים האלה בזמניהם (אסתר מ, לא) ודרשינן זמן זמנם זמניהם. ובטעם הדבר אמרו שם וכן לחלן בסוגיא (ד.) שחכמים הקילו על הכפרים להיות מקדימין ליום הכניסה כדי שיספקו מים ומזון לאחייהם שבכרכים. והעיר בזה בתפוחי זהב במה שעשו את בני הכפרים שיהיו רק כטפלים לבני הכרכים העיירות הגדולות הקוראות את המגילה ביום י"ד, והקילו להם שלא יקיימו מצוות מגילה בהידור כהלכתה כדי שיוכלו בני הכרכים לקיים סעודת פורים בהידור כהלכתה, ומאי חזית דדמא דבני העיירות סומק טפי מדמם של בני הכפרים.

שמכניסים בו משקים) אלא 'כנד', ואילו היה כנד כמו כנאד, וכונם לשון הכנסה (כפשוטו שהוא מלשון הבאה מבחוץ לבפנים), היה לו לכתוב מכנים כבנאד מי הים (ואז היה פירושו שהקב"ה מכנים את המים לקרקעית הים ולאוצרותיו, אבל לא זהו פירוש הפסוק), אלא 'כונם' (אינו לשון הבאה לבפנים אלא) לשון אוסף וצובר הוא'.

הרי למדנו שתיבת 'נאסף' שפשטות פירושו הוא מלשון חיבור וקיבוץ יכול להתפרש גם מלשון כניסה והבאה לבפנים, ולעומת זה תיבת 'כונם' שפשטות פירושו הוא כניסה והבאה לבפנים יכול להתפרש מלשון אוסף וצובר. ומעתה יש לנו לדעת מהו הפירוש של יום הכניסה, אם מלשון הבאה או מלשון התכנסות.

לאחרונה יצא לאור ספר נפלא מאד 'אוצר רש"י' רב הכמות והאיכות שהוא ליקוט כל ביאורי המילים מכל דברי רש"י, ותייתי ליה להרב המחבר שהתעמק בדברי רש"י בכל התנ"ך והש"ס, והשקיע בזה עבודה של שנים רבות עם ביאורים והשוואות. וציין בזה לדברי רש"י בבא מציעא פ"ח ע"ב, על דברי הגמרא שם: 'גורנו למעשר לחייב עליו משום טבל משתגמר מלאכתן, ואיזהו גמר מלאכתן – מלאכת הכנסתן. מאי לאו הכנסתן אפילו בשדה (בלא הכנסה לבית, אלא כינם הערימה בשדה כשלעצמו מחייב לעשר). לא, הכנסתן לבית זה הוא גמר מלאכתן'. ופירש רש"י (ד"ה מאי-ד"ה לא): 'מאי לאו בשדה – ומאי הכנסתו – צבירתו ואסיפתו לכרי לשון

כדת'. ויש לבאר ענין עצתה של אסתר המלכה לך כנוס את כל היהודים. והנה תיבת 'כנוס' לא מצינו כדוגמתה בתורה, ובתורה יש את הלשון 'לך ואספת' (שמות ג, טז), או בלשון קיבוץ (בראשית טז, ב) וכיוצא בזה. וגם בספרי הנביאים וכתובים כמעט שלא נמצא לשון זה בענין כינוס של אנשים.

'מפוזר ומפורד בין העמים'

הדברים ידועים מהרבה ספרי קודש, שמה שאמרה לך כנוס היה לתקן את הקטרוג של 'מפוזר ומפורד בין העמים'. וחכיב להביא בזה את לשונו של השל"ה הקדוש בפרשתן (תורה אור אות כא בנדמ"ח): 'ואמרה לך כנוס את כל' וגו', היפך מאמר המן שאמר (אסתר ג, ח) 'עם [אחד] מפוזר ומפורד, שהוא סיבה להיות כלה בית ישראל חס ושלום. כמו שנאמר (הושע י, ב) 'חלק לכם עתה יאשמו'. דורו של אחאב היו מנצחים בו' (במלחמה אף שהיו עובדי עבודה זרה כיון שהיה אחדות ביניהם) (ויקרא רבה כג, ב). על כן אמר המן שהם במחלוקת ואינם באחדות אחת, שהרי הם מפוזרים בארבע כנפות הארץ [וזהו 'מפוזר']. ואף בכל קיבוץ וקיבוץ מהם יש פירוד ['ומפורד'], ועל כן יכול נוכל להם'.

'וכראות אסתר זה החטא בישראל. שהיה בעת היא אתו החטא יותר גדול מאילו היה פעם אחרת. מהטעם שלא היה קורבה בענייני אלוהים (בעניינים רוחניים) רק ריחוק, ובענייני החטא היה להם קירוב יחד. דהיינו בחטא המעודה שהלכו לשם י"ח אלף כדאיתא במדרש (אסתר רבה ג, יג) (אף שבדרך כלל היו מפוזרים ומפורדים

והרי כבר אמר שלמה המלך (שיר השירים ז, ב): 'לכה דודי נצא השדה נלינה בכפרים', הרי שעדיף יותר לדור בכפרים (ועיין עירובין כא:), ולמה ייגרעו במעלתם מבני הכרכים. ותקנה זו כבר נרמזה בימי מרדכי ואסתר בקרא דלקיים את ימי הפורים האלה בזמניהם.

-ב-

ובכדי לעמוד על כוונת הדברים, נקדים מאמר הכתוב במגילת אסתר שבו בא לכלל ביטוי כל עבודת הימים הבעל"ט, ויש בפסוק זה לשון מיוחד שלא נמצא כמותו בתורה, וגם בספרי הנביאים והכתובים אך פעמים אחדים. והוא דאחר שיצא הדת להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן (אסתר ג, יג), ומרדכי שלח את התך לאסתר, ואת פתשגן כתב הדת אשר ניתן בשושן להשמידם נתן לו להראות את אסתר, ומתחילה מיאנה אסתר לבוא אל המלך, ואכמ"ל בביאור עניינו של וויכוח זה שהיה בין מרדכי לאסתר. ויאמר מרדכי להשיב אל אסתר וגו' ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות, ואז שמעה אסתר בקול מרדכי וקבלה את דבריו, כי את מאמר מרדכי אסתר עושה כאשר היתה באמנה אתו (שם ב, ב).

ותאמר אסתר להשיב אל מרדכי, לך כנוס את כל היהודים הנמצאים בשושן וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים לילה ויום גם אני ונערוטי אצום כן ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת וכאשר אבדתי אבדתי' (שם ד, טז), וידועה בזה דרשת חז"ל (מגילה טז). בפירוש 'אשר לא

תלמידו של הכית יוסף ונסתלק בצפת
בשנת של"ה, וזה לשונו:

בזכות תפילת רבים

לך כנוס את כל היהודים הנמצאים
בשושן וגו', טעם הכניסה והקיבוץ הזה,
אפשר משום דתפילת הרבים נשמעת אף
על פי שיחיו בלתי ראויים (כידוע מדברי
רז"ל (תענית חג וזח"ק פרשת ויחי דף רלד.)) (ועל
דרך זה ביאר גם המהר"ל (אור חדש ד"ה לך))
וכו', ואמרה 'וצומו עלי' וכו', ויחיה
'וצומו' מלשון חיבור וקיבוץ, כמו צומת
הגידין, ובהכי אתי שפיר כפל הפסוק
שאם פירושו צום ותענית מאי ואל
תאכלו וגו' היה לו לומר וצומו עלי
שלשת ימים לילה ויום אלא הכוונה כמו
שכתבתי שיתחברו להתפלל. ונראה
שפירש כן לפי פשוטו.

ובספח"ק ישמח ישראל (לפורים אות ג ד"ה הנח)
וזה לשונו: 'ועל זה אמרה אסתר לך כנוס
את כל היהודים וגו' וצומו עלי, כמו
שכתב הרד"ק (מלכים א כא, ט) קראו צום
מלשון צומת הגידין קיבוץ הגידין. והוא
מה שנאמר כשרצתה איזבל להמית את
נבות על פי עדות שקר, ואמר הכתוב:
'ותכתוב בספרים לאמר קראו צום
והושיבו את נבות בראש העם, וברד"ק
שם: 'קראו צום' – כמשמעו לשון תענית
וכן תירגם יונתן גזרו צומא וכו'. ואדוני
אבי ז"ל פירש 'צום' קיבוץ וכו', מלשון
רז"ל צומת הגידין שהוא מקום קיבוץ
הגידין. וכן הביא הרד"ק דברים אלו
בספר השרשים (ערך צום). ובישמח ישראל
שם: 'וכן איתא בספר ברית כחונת עולם

כאן נתכנסו י"ח אלף למקום אחד), וגדולה
לגימיה שמקרבת (סנהדרין קא). נמצא שהיה
החטא הפירוד שבישראל אז יותר מאה
פעמים מפעם אחר, שהיה קירובם להרע
דהיינו בסעודה. על כן תיקנה זה ואמרה
לך כנוס'. אך יש להעמיק חקר ולבאר
למה נקטה אסתר בלשונה דווקא לך
'כנוס' את כל היהודים.

גם יש לבאר היכן מצאנו שקיים מרדכי
דברים אלו, דהנה כתיב (אסתר ה, יז): 'ויעבור
מרדכי ויעש ככל אשר צותה עליו אסתר'.
ובפשטות הכוונה שעשה כדבריה וכנס
את כל היהודים, אך לדברי השל"ה שהיה
הכוונה בזה שיתאחדו באחדות כאיש
אחד ובלב אחד, יש לבאר איך עלה בידו
של מרדכי מיד להכניס בהם כח האחדות.
והרי זה שנאמר 'ויעבור מרדכי וגו' היה
מיד באותו היום, כמו שדרשו רז"ל (מגילה
טו.) בפסוק ויעבור מרדכי שהתענה ביום
טוב של פסח, ובפשטות היו ג' ימי
התענית בימי י"ד ט"ז וט"ז ניסן, ואכמ"ל
בכל השיטות בזה (עיין רש"י שם ד"ה יום; וידושי
אגדות מהרש"א ד"ה ויעבור; מנות הלוי אסתר ה, טז ד"ה
ונחזור).

כמה מגדולי המפרשים פירשו בדרך זה
גם מה שאמרה אסתר 'וצומו עלי',
שלכאורה נראה ככפל לשון וצומו עלי
ואל תאכלו ואל תשתו שלשת ימים לילה
ויום, וביארו שתיבת 'צומו' הוא מלשון
חיבור, כמו צומת הגידין (חולין נז.) שהוא
מקום שבו מתחברים הרבה גידים. ומקור
פירוש זה מצאנו כבר בביאור הנפלא
למגילת אסתר לרבי אלישע גאליקו שהיה

ו'אמנם בחיות האחדות לעולם שורש הכל, כי התחלת כל הדברים הוא בחינת אחד. על זה נאמר (בראשית יא, 1) הן עם אחד ושפה אחת לכולם וזה החילם לעשות, רצונו כי באחדות שהיה להם היה סיבה לעשות מזה שלכם חפץ כי זה החילם לעשות, רצונו שהתחלת כל המעשים הוא האחדות, ובזה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות עד אשר הפיץ והפליג אותם וחפרידם (וכמבואר בזה בדברי רז"ל (עיין בראשית רבה לה, ט; זוה"ק פרשת נח דף עה:)) וכפרי קודש (ועיין ספורנו בראשית שם)). ובחיות כניסת כל היהודים אשר בשושן להיותם כאיש אחד היו דבקים בבחינת אחדות האמיתי, ובזה היו קורעים גזר דינם כי לא יבצר מהם כל רצונם'.

ו'זה לשון 'צורר היהודים', כטעם (שמואל א כה, כב) צרורה בצרור החיים, וכן בלשון הגמרא (ברכות סב:) קשורים וצרורים (וכן הוא בלשון הגמרא (בבא מציעא כו) אם היו צרורין נוטל ומכרין, והוא מלישנא דקרא (משלי ז, ב) צרור הכסף). והנה היה הוא הגורם לצרור כל היהודים בצרור החיים כענין כנוס את כל היהודים, והכי נמי בסוף המגילה (ט, כג) וקבל היהודים בלשון יחיד, שהיה להם שפה אחת, וזהו 'את אשר החלו לעשות' כטעם 'זה החילם לעשות' הנאמר בסטרא אחרא' (וכאן נתהפך הדבר לטובה), וכו'.

ו'יחיה גם כן פירש 'את אשר החלו' כי מאז כנוס את כל היהודים אשר בשושן כבר התחילו להיות בחינת האחדות, אלא שהיה רק ליהודים אשר בשושן והיה גמר התאחדות הכלל כולו בעת הקבלה בלשון 'קבל'. וזה טעם שבכל המגילה נאמר

(מאמר הסתר אסתיר פרק לט), וזהו שאמרה 'וצומו עלי' שתחברם אצלי, וכל המחובר לטהור טהור (כלים פ"ב מ"ב).

והספח"ק ברית כהונת עולם הוא ספר נורא וקדוש מאד, ויש בספרו מאמר ארוך ונפלא על מגילת אסתיר וימי הפורים הנקרא בשם 'הסתר אסתיר', וזה לשונו: 'ואמנם נקרא הצר ואויב צורר היהודים (אסתיר ג, י), ובסוף המגילה (שם ט, כד) כי חמץ בן המרתא האנגי צורר כל היהודים וגו' [חשב על היהודים לאבדם], והנה פירוש צורר היהודים כטעם (שמות יד, י) ופרעה הקריב, דדרשינן (שמות רבה כא, ה) שבהיותו סיבה להחזיר את ישראל בתשובה, נאמר עליו ופרעה הקריב (שעל ידי שנתתיארו ישראל ממנו הקריב אותם לאביהם שבשמים). וכן בחיות על ידי הרשע הזה נאמר לך כנוס את כל היהודים להקהיל אותם כאיש אחד'.

ו'בזה יתכפר להם חטא ההשתחוואה לצלם (שארז"ל (מגילה יב:)) 'שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחאי מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה וכו', אמר להם מפני שהשתחוו לצלם, כטעם (הושע ד, יז) חבור עצבים אפרים הנח לו (שכשיש חיבור ביניהם הנח לו אפילו אם יש ביניהם עבודה זרה). והוא טעם 'וצומו עלי', כטעם (שיר השירים ד, א) מבעד לצמתך (דהיינו כמין סבכה שבו מתחברים כל השערות) מלשון התקשרות וחיבור'.

הן עם אחד ושפה אחת לכולם וזה החילם לעשות

לבטל עצמו לגמרי, שמרגיש בעצמו כל כולו שהוא אבוד ושבור ורצוף, ועל ידי זה הוא כגנב שמשבר את כל השערים ואינו צריך למפתח.

‘וזה היתה תשובת אסתר לך כנוס את כל היהודים’ ויגרמו כך למעלה בחינות תיקון על ידי כינוס לצדיקים ‘וצומו’ והתקשרו בנפש אחת ‘עלי’ על סיבתי ובה יתעורר למעלה בחינות אין עליון וכו’ על ידי לב נשבר והתאספות ביחד להתקשר בקשר אמיץ ביחד בלב אחד ויתפתחו כל תרעין דרחמי כמו מושל הגנב’. כלומר שמה שאמרה אסתר ‘לך כנוס את כל היהודים’ לא היתה כוונתה רק שיתחברו ויתאספו יחד, אלא עצתה הנאמנה היתה שכל אחד ירגיש שמצד עצמו הרי הוא כולו אבוד ואין, ועל ידי זה ייפתחו לפניהם כל השערים.

והנה מו"ר הראש ישיבה זי"ע לא היה לומד בספרים הללו, אבל מעצמו היה מתעמק בכל תיבה שבפסוקים ומעצמו היה מכוון להרבה מהרעיונות שבספרים אלו. והיה רגיל על לשונו במאמר הכתוב (תהלים קכא, א): ‘שיר למעלות אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי, ובפשטות הוא בלשון שאלה ‘מאין יבוא עזרי, ומו"ר הראש ישיבה אמר בלשונו שיש מקום שיכול אדם להגיע שמה והוא נקרא ‘מאין’ וכאשר הוא מגיע למקום זה מובטח לו שיבוא עזרו. והן הן דברי הרה"ק מקאמרנא הנ"ל בביאור עצת אסתר לך כנוס את כל היהודים. ועלינו להעמיק בביאור כוונת הדברים.

עליו ‘צורר היהודים’ לחוד כי לא היה גורם הצרירה כי אם ליהודים אשר בשושן, ואחר שנאמר ‘וקבל היהודים’ על הכלל כולו נאמר גם כן צורר כל היהודים’.

ולפי דרכינו עלינו לבאר מהו העבודה המיוחדת שעליה נאמר בלשון לך ‘כנוס’ את כל היהודים, ומה היתה עצתה של אסתר באמריה אלו, ועם הדברים האלה יאיר לפנינו גם ענינו של ‘יום הכניסה’.

—ג—

וחברי גנבים כולו

ויש בענין זה דברים נפלאים בספה"ק כתם אופיר על מגילת אסתר להרה"ק מקאמרנא, וזה לשונו: ‘לך כנוס את כל היהודים. נתנה עצה נכונה, כי שאלו לרבינו הקדוש מורינו הרה"ר דוב בער (המגיד ממעזריטש) מה הוא זה שאצל כל יחוד של מרן האר"י אמר ‘השם’, והשיב שזה השם השוער כי בכל יחוד הולכין וצופין בחיבלי המרכבה ולכל היכל יש מפתח ושם השוער שמזכירין זה השם והוא פותח השער לכנוס בו הצופה. ואמר, ישראל גנבים (עיין עבודה זרה ע.) שיש על ידי לב אין ונשבר וביטול ואבד בעיני עצמו הולך ופותח כל שערי רחמים באין מוחה בידו כמו גנב שאין צריך למפתח ומשבר כל המנעולין וחבן זה כי דבר יקר הוא’.

שיש ענין של פתיחת השערים על ידי כוונת שמות ויהודים ועניינים שיש בכל זה עבודה רבה, אבל יש כח שיכול אדם

ולא יזה החושן מעל האפוד

הנה מכלל שמונת הבגדי כהונה בפרשתינו היו החושן והאפוד מחוברים יחד מכל צד על ידי השרשרות והעבותות כדי שלא יזה החושן מעל האפוד (כח, כח) וברש"י (ד"ה ולא): 'ולא יזה - לשון ניתוק, ולשון ערכי הוא, והיו כמה דברים שווים בין האפוד והחושן. והבגד הראשון מבגדי הכהן גדול הכתובים בפרשה הוא האפוד, כדכתיב (כח, ו): 'ועשו את האפוד זהב תכלת וארגמן תולעת שני ושש משור מעשה חושב וגו', ולקחת את שתי אבני שוהם ופתחת עליהם שמות בני ישראל, ששה משמותם על האבן האחת ואת שמות הששה הנותרים על האבן השנית כתולדותם וגו', ושמת את שתי האבנים על כתפות האפוד אבני זכרון לבני ישראל ונשא אהרן את שמותם לפני ה' על שתי כתפיו לזכרון'. וברש"י: 'לזכרון - שיהא רואה הקדוש ברוך הוא השבטים כתובים לפניו ויזכור צדקתם'. ובספורנו: 'על שתי כתפיו לזכרון, להשיג רחמים על ישראל בזכותם'.

ועיין כלי יקר (כח, ד ד"ה ואלה) שכתב: 'בכולם נאמר 'ועשית' וכאן נאמר 'ועשו' את האפוד. ותמה אני על כל המפרשים שנתעוררו על מה שנאמר בארון 'ועשו' ארון (שמות כה, י) (שלא כמו בכלי המשכן דכתיב בהו 'ועשית', ועיין רמב"ן שם מה שהביא בזה מדברי רז"ל (שמות רבה לז, ב)) וכאן אין פוצה פה'.

ומיד לאחר מכן ביאר הכתוב עשיית החושן: 'ועשית חושן משפט וגו', והאבנים

תהיין על שמות בני ישראל וגו', ונשא אהרן את שמות בני ישראל בחושן המשפט על לבו בבואו אל הקדש לזכרון לפני ה' תמיד'. והנה לכאורה הרי זה ממש כענין האפוד שכתוב בו: 'ונשא אהרן את שמותם לפני ה' על שתי כתפיו לזכרון'. ובספורנו: 'לזכרון לפני ה' תמיד, שיזכור ה' זכותם ויפקוד את בניהם לשלום בזכותם'. ויש לבאר למה הוצרך עוד לזכרון באבני החושן אחר שכבר באו אבני האפוד לזכרון. וגם למה הקפידה התורה כל כך שלא יזה החושן מעל האפוד.

ובתורתנו של בעל העקידה בפרשתו שער נ"א (ד"ה ותנה) יש בזה ענין נפלא, והארץ שם הרבה בענין הבגדי כהונה, ונביא אך דברים אחדים מתוך דבריו, וזה לשונו: 'ולפי שמעשה החושן הוא חסד ורב טוב שהטיב הא-ל יתעלה עמנו, לייחד אותנו מכל עם לגלות אלינו סודותיו (על ידי האורים והתומים שהיו בחושן, ועל ידיהם נתגלו לישראל כל סודות ועמקי התורה (עיין תרגום יונתן כח, ל; ספר בגדי כהונה מערכת האורים ותומים אות ח)) כמו שאמר (תהלים קמו, יט) מוגיד דבריו ליעקב וגו' לא עשה כן לכל גוי וגו'. לזה מה שנאמר בו ונשא אהרן את שמות בני ישראל בחושן המשפט על לבו בבואו אל הקודש לזכרון לפני ה' תמיד' כי הוא למען חסדו רוצה להעלות זכרוננו לפניו ושנהיה שם נזכרים ונעשים תמיד'. שתכלית ענין החושן הוא שיהיה נזכר כביכול לפני הקב"ה תמיד את קרבתו ואהבתו לכנסת ישראל.

את ה' האמרת וחי האמירך

שהוא ענין אהבתו של הקב"ה לכלל ישראל, אבל בחלק העבודה הוא לעשות את האפוד תחילה ואחר כך מחברים עליהם את החושן.

ועל כן בעשיית האפוד אמר 'ועשו' בלשון רבים, כי זהו העבודה של כלל ישראל, ואילו בחושן אמר 'ועשית' בלשון יחיד, דזה מורה על אהבתו של הקב"ה לכלל ישראל, ושני אהבות אלו נתאחדו כאחד.

וזה לשונו של מרן החתם סופר בדרשה לפרשת תצוה שבת זכור (ד"א דף קצב. ד"ה ושמת): 'ושמת את שתי האבנים על כתפות האפוד אבני זכרון לבני ישראל וכו' ולקמן גבי אבני החושן כתיב ונשא אהרן את שמות בני ישראל בחושן המשפט על לבו בבואו אל הקודש לזכרון לפני ה' תמיד, הכא אמר זכרון לבני ישראל והכא אמר לזכרון לפני ה', אבל הענין כי זכרון שלמטה מעורר זכרון למעלה אני לדודי ודודי לי (שיר השירים ג, ג) ובהיפוך כתיב (חושע ד, ו) ותשכח תורת אלוקיך אשכח בניך גם אני, ועיי"ש מה שהמשיך בזה בדברים נפלאים.

—ה—

עבודת מרדכי ואסתר לייחד את כנסת ישראל עם הקב"ה

לאחר הדברים האלה מה נפלאים הם דבריו של הספה"ק דברת שלמה (פרשת כי תשא ד"ה ולכן) מתלמידו של המגיד ממעזריטש בביאור מה שאמרה אסתר לך כנוס את כל היהודים, וזה לשונו: 'ולכן על ידי מרדכי ואסתר נעשה תשועה

'ולפי שהיה האפוד הוא הגמול אשר אנחנו חייבים לגמול לפניו חלק היותינו עם אהבתו. והוא כי כאשר הכדילנו מכל העמים לנחלה לו בן נבדילנו אנחנו מכל הגוים לנחלתנו. לזה מה שנאמר בו ושמת את שתי האבנים על כתפות האפוד אבני זכרון לבני ישראל' והוא שייהיה זכרוננו יתעלה לפניו תמיד לקבל עול מלכותו ולבלתי לכת אחרי אלהים אחרים ולא אחרי שום עבודה מעבודתם ועל דרך שאמר (דברים כו, יז) את ה' האמרת היום להיות לך לאלוקים וגו' וה' האמירך היום להיות לו לעם סגולה וגו', ועל זה הסדר עצמו צוה הכתוב שיעשו האפוד תחילה, כי הראוי שאמת מארץ תצמח ראשונה ואחר כך צדק משמים נשקף (תהלים פה, יב) *.

נמצא מבואר שהכהן גדול שהיה לובש את החושן והאפוד מחוברים יחד היה מאחד ומייחד את הקב"ה וכנסת ישראל שיהיו לאחדים ברזא דאחד, ועל כן לא יוח החושן מעל האפוד, להורות על הקרבה והדבקות שבין הקב"ה עם כלל ישראל, שהיא דביקות שאינה מתנתקת לעולם והוא דביקות שבחיבור הכי גדול. ובזה מבואר שמתחילה אמר הכתוב (כח, ה): 'ואלה הבגדים אשר יעשו חושן ואפוד', והזכיר החושן קודם לאפוד, ואילו בסדר עשיית הבגדים הקדים עשיית האפוד אל החושן, כי סדר העבודה הוא שקודם יתחילו בני ישראל מעצמם לעורר את האהבה להש"ת, ועל ידי זה הם זוכים שיגלה הקב"ה אהבתו עליהם. ואמנם בוודאי חשוב וחיוב יותר הוא החושן

להיות כאיש אחד ובלב אחד, ועל דרך שאמר יעקב לבניו שבטי י-ה האספו והקבצו, אבל כאן ציוותה אסתר המלכה למרדכי 'לך כנוס את כל היהודים' שהוא יכנס את כל היהודים. אבל סוד תיבת 'כנוס' עניינו הוא התחברות של כמה פרטים לדבר מסויים שיש בו המחבר והמאחד את כל הפרטים, וכך זה היה למרדכי הצדיק, כענין הכהן גדול שחיבר את כנסת ישראל עם הקב"ה, ולזה ציוותה עליו אסתר 'לך כנוס את כל היהודים'.

ועל ידי אחדות זו שיהיו כולם במלים אל השורש ויהיו בעיני עצמם בבחינת 'אין' יוכלו להתגנב ולשבור לפתוח את כל השערים והמחיצות בלי שום מפתח כדברי הכתם אופיר, ובוה יבטלו את הגזירה של להשמיד ולהרוג ולאבד את כל היהודים. וענין זה עשה מרדכי בשלימות כמבואר בהמשך הפסוקים.

—ה—

'ובקשתם משם את ה' אלוקיך ומצאת'

והנה בקריאת התורה שביום תשעה באב, צום החמישי, שהוא מהימים שממעטין בהם בשמחה לעומת ימי אדר שמרבין בהם בשמחה. וענין הצום הוא מלשון אחדות כנ"ל שעל ידי האחדות יתחפכו ימי הצום והתענית לשמחה ולששון ולמועדים טובים. וקוראים אז הפסוק (דברים ה, כט): 'ובקשתם משם את ה' אלוקיך ומצאת', והנה רישא דקרא הוא בלשון רבים וסיפא דקרא 'ומצאת' הוא בלשון יחיד. וביאר שם במשך חכמה:

גדולה וישראל נגאלו ממות לחיים כי מרדכי היה צדיק גדול ודבוק באחדותו יתברך ולכן נקרא 'מרדכי' כמו שאמרו חז"ל (חולין קל"ט): מר דרור (שמות ל, כג) ומתרגמינן מירא דביא שהוא בהירות האחדות הבורא יתברך וכו', ועל ידי דביקותו המשיך ממקור החיים והחיה את ישראל (לבטל את גזירת המיתה שכבר נחתמה על ישראל). אמנם צריך לזה התעוררות תחתון שיתדבקו גם כן כל ישראל וזה היה על ידי אסתר שהיתה אז בחינת שורש מלכות כנסת ישראל כמו שכתוב בכתבי הארז"ל (עץ חיים שער מו פ"ו) וזהו שכתוב (אסתר ה, א) ותלבש אסתר מלכות (והמלך הוא הלב של כלל ישראל (רמב"ם פ"ג מהלכות מלכים ח"ו)).

'ולכן אמרה לך כנוס את כל היהודים וצומו עלי' תיבת 'צומו' הוא לשון התקשרות כמו צומת הגדין רצה לומר שנתאחדו ויתכנסו עמה והיא תידבק בשורש האחדות ויומשך חסדים וחיים על ידי מרדכי הצדיק הגדול וזהו שכתוב 'ויעבור מרדכי ויעש ככל אשר ציוותה עליו כי 'ציוותה' הוא לשון דביקות (כמו 'בצוותא חדא' שנתחברו יחד) ועל ידי זה נפתחו י"ג מכליין דרחמי הרמוז בתיבת 'ויעבור' (שמות לד, ו).

ומעתה שמענו ולמדנו ביאור הכוונה של לך 'כנוס' את כל היהודים, שמויחד לשון זה מהלשונות של אסיפה וקיבוץ, ועניינו הוא שילך מרדכי ועל ידו יתכנסו כל היהודים ויתדבקו בשרשם. כי הנה באמת יש לבאר מה שייך לומר למרדכי שהוא יאחד את כל בני ישראל, ואת זה היו צריכים לומר לכלל ישראל שיתאחדו

למדנו שכל הנם של פורים נעשה על ידי העצה הנכונה שנתנה אסתר למרדכי, שבזמן שנגזרה גזירה של להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, ונצרך לשבור את המחיצות והשערים בשמים ממעל, הנה מה ששובר את כל השערים הוא על ידי כיטול האדם לשרשו, שידוע האדם שמצד עצמו הוא כולו נאבד ואין, ועל ידי זה הוא מתחבר ונדבק אל הקב"ה בכיטול גמור, וחיבור זה נעשה על ידי הכהן גדול ומרדכי הצדיק המאחדים את כנסת ישראל עם הקב"ה.

*

הנה מודעת זאת מה שהביאו בכל הספרים העוסקים בענייני פורים באגדה ובהלכה, את דברי המנות הלוי (אסתר ט, טז ד"ה והנך; שם, יח ד"ה והה"ר) בביאור מה שתיקנו מרדכי ואסתר דווקא את מצוות משלוח מנות ומתנות לאביונים, שהוא כדי להרבות האחדות והריעות בכלל ישראל. ובדרך זה דרך גם המהר"ל (אור חדש אסתר ט, כב ד"ה ומשלוח). אמנם לפי מה שנתבאר צריכה להיות עיקר ההכנה לימי הפורים הבעל"ט, שיעשה האדם את חשבון נפשו היכן הוא עומד בענין זה של 'לך כנוס את כל היהודים' שעניינו הוא החיבור של כל כלל ישראל כגוף אחד ונשמה אחת על ידי החיבור והדביקות אל הקב"ה, שבזכות זה זכו לכל הנסים בימי האורה והשמחה.

-1-

יום הכניסה – זמן קהילה לכל

'הענין, דכללות ישראל המה כאדם אחד, וכל אחד מישראל אבר מן האדם הכללי. אבל אימתי, כשיש להם דבקות במרכז מקור החיים האמיתי, חי העולמים יתברך. אז המה בקווים היוצאים מן הנקודה המרכזית, ונמצא כי כל קו מחובר לחברו בסיבת מקורם – המרכז האמיתי, השי"ת. אבל כשהמאן, והם נסתרים מן השגחתו, אז כיון שאין להם דביקות בו יתברך, גם המה נפרדים זה מזה, ואין להם יחס ושווי ודביקות. וזה שאמר להם 'דבקשתם' – לשון רבים – 'ומצאת' וכו' – בלשון יחיד, כיון שהם כולם מחוברים אל חי העולמים, המה גם כן מחוברים זה לזה, איש לאחיו ידבקו' (על פי איוב מא, ט).

ובאמת יש ליישב דברים אלו שכתב המשך חכמה שאי אפשר שיהיו ישראל באחדות רק כשהם דבוקים בהקב"ה, עם דברי חז"ל הנ"ל שדרשו בפסוק חיבור עצבים אפרים הנה לו, שאפילו אם ישראל עובדי עבודה זרה אם הם באחדות הקב"ה מושיע אותם. ועכ"פ בוודאי שהתכלית הוא שיהיה החיבור של ישראל על ידי הדביקות בהשי"ת.

ועל פי זה יעלו שני העניינים הנ"ל בביאור לך כנוס את כל היהודים – בקנה אחד, כי אי אפשר לחבר את כל היהודים, רק על ידי שיתחברו כולם וידבקו לשרשם שהוא הקב"ה. וזה היה כוחו של מרדכי שחיבר את כלל ישראל לבוראם על ידי שעורר אותם לתשובה ולתענית, ועל ידי נתחברו כל ישראל באחדות.

שיטת המדרש תנחומא בביאור ענין יום הכניסה

ובחידושי רבי עקיבא אייגר במגילה (ב).
 ד"ה אלא): **'שם אלא שהכפרים כו'.** עיין **מדרש תנחומא פרשת בראשית** (סימן ג) **פירוש חדש בהחיא דיני הכניסה.** ומצוה לשמוע דברי חכמים ולעיין שם, ובמדרש שם בתוך אריכות הדברים הובאו דברי המשנה במגילה, וזה לשונם:

'ותשובת שאלה זו ממתיבתא שאלו הא
דתנן מגילה נקראת באחד עשר בשנים
עשר בשלשה עשר בארבעה עשר
בחמשה עשר לא פחות ולא יותר, ואמר רבי יהודה אימתי בזמן שהשנים כתקנן וישראל שרוין על אדמתן, אבל בזמן הזה וכו' אין קורין אותה אלא בזמנה וכו'. ומאי יום הכניסה' יום הקהלה, דאמר מר שלשה עשר יום קהילה לכל היא דכתיב (אסתר ט, א) ובשנים עשר חודש הוא חודש אדר בשלשה עשר יום בו וגו' נקהלו היהודים בעריהם וגו' נקהלו וגזרו תענית בשלשה עשר באדר אבל ארבעה עשר יום טוב הוא דכתיב (שם, יז) ונוח בארבעה עשר וכו', לפיכך שושן וכל המוקפין קורין בחמשה עשר ועושין יום טוב זה ששנינו מגילה נקראת וכו', ליושב בתענית וכו', מקדימין ומתענין בחמישי שהוא אחד עשר באדר'.

והפירוש החדש של המדרש תנחומא הוא
דיום הכניסה אין עניינו היום שהכפרים
נכנסין בו לעיר, אלא שבו נקהלים
ומתענים, ואז קוראים בני הכפרים את
המגילה, ויום הכניסה אינו דווקא בימי שני
וחמישי אלא כל יום שאפשר להתענות בו,

ותחילת ענין ההתחברות בכלל ישראל,
דהנה אפשר שבכל השנה מסתכלים
בזולזול על בני הכפרים שמלאכתם הוא
לספק מים וחזון לבני העיירות הגדולות,
ולזה תיקנו חכמינו ז"ל על פי מה שלמדו
מפסוקי המגילה, שיהיו הכפרים מקדימים
ליום הכניסה, ויום הכניסה' אינו מלשון
כניסה כפשוטו, אלא הוא מלשון התכנסות
וקיבוץ, וכן פירש רש"י במגילה (ב. ד"ה אלא-
הא), וכפשוטו היינו שבימים אלו היו מתכנסים בני הכפרים בימים אלו כינם לבין עצמם, אך להנ"ל יבואר שנתכנסו ונתחברו יחד עם בני העיירות, וזהו סוד ענין יום הכניסה' שאפילו אם זה הוא בן כפר וקורא את המגילה בימים אחרים מתאחדים ומתחברים עמו, ועל כן תיקנו חז"ל את ענין יום הכניסה, שבו ימשיכו לדורות לקיים את הציווי של 'לך כנוס את כל היהודים', ויהיה ההתחברות בדרך הציווי של 'לך כנוס' דהיינו ההתחברות כאיש אחד בלב אחד שאי אפשר על ידי הדביקות בהקב"ה.

ואמנם יש מציאות של 'חיבור' עצבים
אפרים הנח לו, וכן קיבוץ ואסיפה, אבל
בחינת לך 'כנוס' את כל היהודים, שעניינו
הוא שיש דבר המאחד ומחבר אותם, זה
אי אפשר רק על ידי הדביקות בהקב"ה.

וזוהו הלימוד מימי הפורים, ששלימות שם
אדנ"י יוצא מצירוף כל הימים י"א י"ב י"ג
י"ד וט"ו לא פחות ולא יותר, ומן הימים
שקוראים בהם העיירות והכרכים עדיין
אין נשלם השם, רק על ידי שמתאחדים
גם עם בני הכפרים נתמלא שמו של
הש"ת, ואם כן אדרבה בענין זה נתגלה
כבודם ומעלתם של בני הכפרים.

עיינ בדברי מפרשי התנחומא (ביאור האמרים ד"ה ליושב; עין יוסף ד"ה ווא; נתיב הים ד"ה ליושב), ובשאלות פרשת ויקהל (שאלתא סז). ולפי זה מבואר להדיא דיום הכניסה אינו מלשון כניסה וביאה, אלא יום הקהילה וההתכנסות. ויבואר מה שענין הקהילה הוא דווקא ביום התענית, על פי מה שנתבאר דכיננס זה הוא על ידי שכל אחד מתבטל ונעשה כאין, וזהו ביום התענית שבו מוותר האדם קצת על ענייניו הגשמיים, ואז יכול הוא לבוא לידי ביטול וכיננס והתחברות עם כלל ישראל על ידי הדביקות לשרשו.

ומזה למדנו שגם לפי דעת הגמרא דידן דיום הכניסה היינו ביום שני וחמישי, אין הכוונה ליום שנכנסו בו לעיר, אלא ליום שנתכנסו בו יחד, לזכר הענין של 'לך כננס את כל היהודים' שזה גרם לפתיחת כל השערים וביטול הגזירה עד שזכו לראות יחד בתכלת מרדכי.

—ז—

'נדחי ישראל יכנס'

בעת שאנחנו מצפים ומקווים לזכות ולראות בימים הבעל"ט לניסים הגדולים של ימי הפורים, שהרי תקוותם היית בכל דור ודור, ובטוחים אנו שכל קוויך לא יבושו ולא יכלמו לנצח, עלינו לזכור שיש עוד מקום בתנ"ך בו מוזכר לשון כניסה שעניינו הוא מלשון התכנסות, והוא בפסוק (תהלים קמו, ב): 'בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס'. להורות שבגאולה העתידה יבואו למדרגה זו של 'נדחי ישראל יכנס'.

ובמלבי"ם (בביאור המילות) שם: 'יש הבדל בין 'אסף' ובין 'כנס', שהכנס הוא לתוך מקום משומר, ובאמת הקיבוץ והאסיפה של הגלויות יהיה קודם בנין ירושלים כמו שכתבנו בכמה מקומות (ישעיה מט, יב; סב, יא) (ואכמ"ל בענין זה, אך וודאי שהכל יהיה אחר שיישמע קול שופר של משיח, כנוסח התפילה: 'תקע בשופר גדול לחרותנו ושא נס לקבץ גלויותינו וכו' מקבץ נדחי עמו ישראל) רק אחר שיבנה ירושלים יכנס אותם למקום מחיצות עיר חומה דלתים ובריה, שזה ענין הכיננס'. וכיסוד הדברים הנ"ל שכיננס הוא כשיש מקום אחד שמאחד את הכל באחדות אחת.

וכנסתים על אדמתם ולא אסתיר עוד פני מהם

וזולת זה מצאנו עוד מקום אחד בתנ"ך לשון כיננס באנשים והוא בספר יחזקאל ל"ט כ"ג, בפסוקים שהם לאחר ההפטרה דימי הסוכות בענין גוג ומגוג, ואמר: 'בשובבי אותם מן העמים וקבצתי אתם מארצות אויביהם ונקדשתי כם לעיני הגוים רבים, וידעו כי אני ה' אלוקיהם בהגלותי אתם אל הגוים ו**כנסתים** על אדמתם ולא אותיר עוד מהם שם, ולא אסתיר עוד פני מהם אשר שפכתי את רוחי על בית ישראל נאום אדני' אלקים'. ומבואר מפסוקים אלו שבמקום שיש כיננס שם אין הסתר פנים. והרי בזמן הנס של פורים נתקיים בהם ואנכי הסתר אסתיר (דברים לא, יח; עיין חזקוני קלמ"ג), ודין גרמא להו שהיו בני ישראל מפורד ומפורד, אך לא היה די שיתקבצו ויתאספו, אלא לך 'כנס'.

מנות מוכן ומזומן, אבל עבודתינו הוא שיהיה 'איש לרעהו', שזהו תחילת העבודה של לך כנוס את כל היהודים כנ"ל, שתהיה האחדות על ידי האיחוד והביטול להקב"ה, שאליבא דאמת רק על ידי זה שייך אחדות אמיתית בכלל ישראל.

והוא הדבר אשר הקב"ה דורש ומבקש אתנו בזמנים אלו, ובזכות זה יזכו כלל ישראל שכבר נשברים הם לשברי שברים, ששכירת הלב הזאת תתן לנו את האפשרות כדבריו הנפלאים של הרה"ק מקאמרנא בכתם אופיר להיות מחבר הגנבים המתגנבים בלי מפתח, שעל זה ארז"ל שישראל גנבים הם כדברי המוגיד ממעזריטש. כי בלאו הכי צריכים לכוונת שמות ויהודים ועניינים גבוהים שיהיו המפתחות לפתיחת השערים, וזה היתה עצת אסתר המלכה שאין צריכים למפתחות ויכולים להתגנב על ידי שיש את הכח לשבור את כל השערים, וכח זה מונח בדבריה של אסתר המלכה אשר ציוותה למרדכי הצדיק, ועשה ככל אשר ציוותה עליו, לך כנוס את כל היהודים.

את כל היהודים, שיתאחדו על ידי מרדכי הצדיק על ידי הדביקות בהקב"ה, ועל ידי זה זכו לניסים הנשגבים של ימי פורים.

ואמנם בוודאי תחילת ההכנה לזה הוא שיהיו יכולים בכלל לעמוד זה ליד זה, להיות באהבה וריעות, שזה ענין קיום מצוות ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים, והתכלית הוא להגיע לדרגת לך כנוס את כל היהודים, שהוא על ידי הביטול של כל אחד להיות בחינת אין, ובזה הוא נתאחד עם בוראו, ואז נעשים כלל ישראל נשמה אחת וגוף אחד. וענין זה היה מתקיים בשנים כתיקונן כאשר היו קוראים ביום הכניסה, ואז נתקיים תואר הענין של כלל ישראל הקרואים בנעימה בשם 'כנסת ישראל' שהתאחדו יחד בבוראם, שענין זה הביא את הישועה בימי הפורים.

ובחיום הזה אין לנו עבודה זו בשלימות, ואין קוראים את המגילה בי"א ובי"ב ובי"ג ביום הכניסה, ועבודתינו הוא לעשות חשבון הנפש אמיתי היכן אנו עומדים באחדות זו, ואמנם את ה'משלוח מנות' יכולים בקל להכין ואף להזמין משלוח